

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

Методичні вказівки
до контрольної роботи з дисципліни
«Міжнародна економіка»
для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво»
напрямів підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства»,
6.030509 – «Облік і аудит»

Затверджено
методичною радою
університету
протокол № від

Харків 2010

Укладачі: К.П. Покатаєва

Кафедра міжнародної економіки

Навчальна дисципліна «Міжнародна економіка» належить до нормативних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки бакалаврів галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» за напрямками 6.030504 – «Економіка підприємства», 6.030509 – «Облік і аудит». Дисципліна має комплексний характер, базується на категоріях, які вивчають такі дисципліни як «Економічна теорія», «Національна економіка», «Макроекономіка», «Регіональна економіка».

Метою дисципліни є формування у майбутніх фахівців-економістів системи теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі міжнародної економіки, форм, методів і механізмів реалізації міжнародних економічних відносин.

Предметом навчальної дисципліни є принципи функціонування системи національних економік різних країн (світове господарство) та їх взаємовідносин, що виходять за національні межі у процесі міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації, інтеграції та глобалізації (система міжнародних економічних відносин).

У результаті вивчення дисципліни у студентів сформууються знання, вміння і навички щодо:

- теоретичних засад міжнародної економіки, тенденцій та особливостей розвитку, актуальних проблем світового господарства;
- принципів, форм, методів, інструментарію, суб'єктів й об'єктів, рівнів, чинників і середовища міжнародної економічної діяльності;
- форм і механізмів реалізації міжнародних економічних відносин, специфіки їх функціонування, розвитку та взаємодії;
- аналізу міжнародної торгівлі та руху факторів виробництва, кон'юнктури світових ринків – товарів і послуг, праці, фінансового;
- застосування методів кількісного вимірювання наслідків різних форм міжнародних економічних відносин;
- принципів функціонування світової валютної системи й організації міжнародних розрахунків;
- складання й аналізу платіжного балансу країни;
- інституційної структури і механізмів регулювання міжнародної економіки;
- процесів взаємодії та зближення виробничих, господарських, фінансових та інших комплексів суб'єктів міжнародної економіки та глобалізаційних процесів у міжнародній економіці;
- оцінки й аналізу стану і тенденцій світогосподарських явищ і процесів, визначення проблем і перспектив участі України у них.

I. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Блок змістових модулів (розділ 1) ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Змістовий модуль (тема) 1 Міжнародна економічна система

Мета, предмет і завдання курсу «Міжнародна економіка». Передумови становлення та розвитку міжнародної економіки (МЕ).

Міжнародний поділ праці (МПП) й інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародний поділ праці – вихідна основа розвитку світогосподарських зв'язків. Сутність МПП, єдність та відмінності внутрикrajнного та МПП. Теорії абсолютних та порівняних переваг – основа розвитку МПП. Показники та фактори розвитку МПП, етапи розвитку та фактори-мотиви участі країн у МПП. Типи МПП: загальний, частковий, одиничний. Форми МПП – міжнародна спеціалізація і кооперування виробництва та напрямки їх розвитку. Основні тенденції міжнародного поділу праці. Вплив технологічної революції на розвиток МПП. Головні організаційно-економічні форми втілення МПП. Основні тенденції розвитку і фактори поглиблення системи МПП у сучасних умовах. Проблеми поглиблення участі України у міжнародному поділі праці. Інтернаціоналізація господарського життя і зміни у міжнародному поділі праці. Інтернаціоналізація господарського життя як закономірність розвитку цивілізації. Місце інтернаціоналізації господарського життя в розвитку цивілізації. Основні риси процесу інтернаціоналізації господарського життя. Суспільні рушії інтернаціоналізації господарського життя. Система внутрішніх суперечностей ринкової системи господарювання як рушійна сила її розвитку. Загальноекономічні аспекти розвитку інтернаціоналізації господарського життя та її форми. Нові тенденції розгортання процесів інтернаціоналізації виробництва в сучасних умовах. Значення процесу інтернаціоналізації господарського життя в сучасних умовах та його наслідки.

Сутність і структура, суб'єкти й об'єкти, критерії міжнародної економіки. Загальне поняття «міжнародна економіка». Матеріальний зміст міжнародної економіки та її структура. Системні ознаки (концепт) міжнародної економіки. Суб'єкти й об'єкти міжнародної економіки. Рівні економічної діяльності суб'єктів МЕ. Системне визначення предмета міжнародної економіки. Сутність відкритої економіки. Тенденція до відкритої економіки. Фактори розвитку та переваги відкритості економіки.

Світове господарство (СГ) як економічна категорія: поняття і сутність. Світове господарство як сукупність національних господарств і як єдиний наднаціональний простір. Суб'єкти, принципи формування і фактори розвитку СГ. Періодизація становлення та розвитку сучасного світового господарства, рівні і цикли його розвитку. Якісний та кількісний аспекти розвитку СГ. Багатомірність системи світового господарства. Головні елементи системи світового господарства. Регіональний

принцип групування і головні регіональні групи країн світу (регіональна структура СГ). Соціально-економічний принцип систематизації країн світу. Нерівномірність соціально-економічного розвитку країн світу та їх типологія. Класифікація країн світу: групи країн у світовій економіці, основні макроекономічні параметри та показники категоризації економічного становища різних країн у системі світогосподарських зв'язків, критерії групування країн у світовій економіці. Регіони у сучасному світовому господарстві: економіка промислово розвинутої зони, основні риси економіки перехідного періоду, сучасне господарство країн, що розвиваються, економіка «нових індустріальних країн». Міждержавна господарська взаємодія.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) як складова світового господарства: теоретичні та загально методологічні питання. Поняття й основні форми МЕВ. Сутність, об'єктивна основа, принципи, значення й особливості реалізації МЕВ. Механізм, функціональні інструменти й інститути МЕВ. Історія міжнародних економічних відносин. Види, характерні особливості й умови розвитку сучасних МЕВ. Рівні розвитку МЕВ: функціональні, економічні, територіальні, за суб'єктами діяльності. Моделі розвитку міжнародних економічних відносин. Сучасні міжнародні економічні відносини: від конфронтації до співробітництва. Наслідки змін у світовому господарстві для МЕВ. Місце і роль МЕВ у розвитку національних економік. Нові горизонти європейського співробітництва та країни «третього світу» в системі міжнародних економічних відносин. Роль МЕВ у вирішенні глобальних економічних проблем світового господарства та у процесі інтеграції України в систему світогосподарських зв'язків. Новий міжнародний економічний порядок – як концепція перебудови МЕВ.

Світовий ринок. Поняття світового ринку. Становлення і розвиток (еволюція форм) світового ринку. Характерні риси світового ринку. Міжнародний рух товарів як ознака світового ринку.

Закони та закономірності, тенденції й особливості розвитку міжнародної економіки. Специфіка дії економічних законів і закономірностей на міжнародному рівні (закон інтернаціоналізації господарського життя, виробництва та обміну, інтернаціональна форма закону вартості, закон міжнародної конкуренції, нерівномірності економічного розвитку, міжнародного поділу праці, економічної інтеграції). Проблеми подолання суперечностей розвитку МЕ: об'єктивна основа й основні види суперечностей у світогосподарських зв'язках, механізм розв'язання суперечностей світового господарства. Економічна взаємозалежність. Національна й міжнародна економічна безпека.

Характерні риси, ознаки й особливості МЕ. Етапи, умови та фактори розвитку МЕ. Характер і тенденції розвитку світогосподарських зв'язків на сучасному етапі.

Змістовий модуль (тема) 2

Міжнародна економічна діяльність

Сутність і форми міжнародної економічної діяльності (МЕД). Принципи МЕД. Конкретні вигоди від МЕД. Сучасні форми МЕД і характерні прояви міжнародних взаємозв'язків. Транснаціональні корпорації (ТНК) та фінансово-промислові групи (ФПГ) як організаційні форми міжнародної економічної співпраці. Принципові пи-

тання започаткування МЕД.

Середовище міжнародної економічної діяльності. Економічна підсистема середовища МЕД. Політико-правова підсистема середовища МЕД. Технологічна підсистема середовища МЕД. Соціально-культурна підсистема середовища міжнародної економічної діяльності.

Змістовий модуль (тема) 3 Світовий ринок товарів і послуг

Міжнародна торгівля (МТ) як важлива складова міжнародної економіки: поняття, об'єкти та суб'єкти. Економічна основа міжнародної торгівлі. Міжнародна торгівля товарами (МТТ) та міжнародна торгівля послугами (МТП), електронна торгівля. Специфічні риси МТ. Основні показники МТ: показники обсягу та результативності (натуральні та вартісні) та структурні (якісні) показники. Основні фактори зростання міжнародного товарообігу. Значення міжнародного обміну в системі МЕВ на сучасному етапі. Особливості розвитку МТ. Вплив НТР на структуру міжнародної торгівлі. Стандартизація товарів на світовому ринку. Міжнародні товарні номенклатури. Штрихові коди. Міжнародна асоціація товарної нумерації в Європі EAN International. Асоціація «EAN-Україна».

Динаміка, структура та тенденції розвитку сучасної міжнародної торгівлі. Кон'юнктура товарних ринків – сутність, фактори формування і розвитку, система показників вивчення і основні форми проявлення. Товарна структура міжнародної торгівлі: структура МТ за групами та видами продукції, структура МТ за товарними формами, структура МТ за рівнем торгівельних потоків. Географічний (територіальний) аспект структури міжнародної торгівлі – розподіл товарообігу за соціально-економічними угрупованнями країн; головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі промислово розвинутих країн; роль країн, що розвиваються, в МТ; місце нових індустріальних країн (НІК) у світовій торгівлі; країни з перехідною економікою в МТ; проблеми реструктуризації зовнішньої торгівлі нових незалежних держав. Інституціональна структура міжнародної торгівлі. Динаміка світового товарообороту: темпи та фактори зростання МТ, особливості динаміки територіально-товарної структури МТ, нерівномірний розвиток і структурні зрушення МТ. Особливості та тенденції МТ на сучасному етапі. Монополізація світової торгівлі. Діяльність ТНК і конкурентна боротьба на світовому ринку. Види товарних ринків за ступенем монополізації. Закритий і відкритий сектори світового ринку, їх особливості.

Форми та методи здійснення міжнародної торгівлі. Торгові посередники на світовому ринку.

Концепції (теорії) міжнародної торгівлі та їх еволюція. Класичні теорії міжнародної торгівлі: меркантилізм; модель «ціни-золото-потоків» Д.Х'юма; неомеркантилізм; теорія абсолютних переваг А.Сміта; теорія порівняльних (відносних) переваг Д.Рікардо. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі: теорія міжнародної торгівлі Хекшера-Оліна – теорема співвідношення факторів виробництва (теорема відносної забезпеченості факторами виробництва) Хекшера-Оліна та її тестування (парадокс Леонтьєва й його пояснення) і теорема вирівнювання цін на фактори виробництва Хекшера-Оліна-Самуельсона. Альтернативні (неотехнологічні) теорії міжнародної

торгівлі: теорія життєвого циклу товару Р.Вернона; теорія ефекту масштабу та недосконалої конкуренції П.Кругмана; теорія конкурентних переваг (концепція міжнародної конкурентоспроможності нації) М.Портера; теорія розміру країни; теорія подібності країн, або теорія попиту, що перетинається Б. Ліндера; теорія технологічного розриву М.Познера; теорія внутрігалузевої торгівлі Б.Баласса; теорія «зовнішньоторговельного мультиплікатора»; теорема Рибчинського. Теорії міжнародної торгівлі послугами.

Засади й особливості ціноутворення на світовому ринку. Сутність та основні види світових цін. Інтернаціональна вартість і світова ціна, її ознаки. Ціноутворюючі фактори. Множинність цін на світовому ринку. Рівні світових цін. Ціноутворення на різних типах світових товарних ринків. Практика та методи визначення зовнішньоторговельних цін. Інформаційна система світових цін товарних ринків.

Виграш і розподіл доходів від міжнародної торгівлі. Проблеми нееквівалентного обміну. Поняття «умови торгівлі» та його економічний зміст.

Регулювання міжнародних торговельних відносин. Експортно-імпортна (зовнішньоторговельна) політика держави: поняття та типи. Методи та інструменти державної зовнішньоторговельної політики. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі: митний тариф на імпорт, експортний тариф, митний союз. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі: квотування, добровільні обмеження експорту. експортні субсидії, демпінг, міжнародні картелі, економічні санкції. Дві тенденції в міжнародній торговельній політиці: протекціонізм та фритредерство (лібералізація торгівлі). Протекціоністські інструменти торговельної політики. Економічні наслідки протекціоністської політики. Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав. Проблеми орієнтації торговельної політики країн, що розвиваються. Торговельна політика країн з перехідною економікою.

Протиріччя міжнародної торгівлі («торгові війни») та шляхи їх урегулювання. Причини виникнення й особливості протиріч у міжнародній торгівлі. Прояви дискримінації в МТ. Торгові конфлікти. Регіоналізм у міжнародній торгівлі (регіональне торговельне співробітництво), основні регіональні блоки.

Економічні інститути, що регулюють міжнародну торгівлю. ГАТТ (Генеральна угода щодо тарифів і торгівлі) та ЮНКТАД (Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку). Перетворення ГАТТ у Світову організацію торгівлі (СОТ). Реорганізація КОКОМ (Координаційна Рада з експортного контролю). Міжнародна торгова політика в рамках ГАТТ/СТО. Значення торгових договорів і угод у сучасних умовах. Діяльність Міжнародної торгової палати.

Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Специфічні риси міжнародної торгівлі послугами, її динаміка, структура і географічні напрямки. Сегменти світового ринку послуг і тенденції їх розвитку на сучасному етапі.

Стан та перспективи міжнародної торгівлі ліцензіями та «ноу-хау». Види ліцензійних угод. Сучасні умови і фактори міжнародною обміну технологіями, форми їх передачі. Значення і обсяги міжнародної торгівлі ліцензіями. Особливості підготовки, оформлення і реалізація ліцензійних угод, головні країни-експортери ліцензій. Внутріфірмова ліцензійна торгівля. Міжнародний лізинг, його види. Лізинг за терміном оренди. Особливості рейтингу. Головні країни-експортери лізингових послуг. Значення міжнародного лізингу. Міжнародні інжинірингові та консультаційні по-

слуги. Туристські послуги на світовому ринку. Міжнародні туристські потоки. Фактори розвитку міжнародного туризму. Страхові послуги. Франчайзинг в системі міжнародних послуг. Специфіка ринку послуг та його регулювання на міжнародному рівні. Регулювання умов використання товарних знаків. Мадридська угода про їх міжнародну реєстрацію.

Зовнішньоторговельна діяльність України на сучасному етапі, місце та роль України в міжнародній торгівлі. Україна – СОТ. Україна на міжнародному ринку послуг.

Змістовий модуль (тема) 4 **Світовий фінансовий ринок**

Сутність, мета й основні функції світового фінансового ринку (СФР). Класифікація суб'єктів (індивідуальних та інституціональних, основних та інфраструктурних учасників) й об'єктів (грошових та фінансових інструментів) СФР. Структура СФР: міжнародний грошовий ринок (валютний ринок, міжбанківський ринок, обліковий ринок) і міжнародний ринок капіталів (кредитний ринок, фондовий ринок, у т.ч. ринок цінних паперів). Євроринок: фактори розвитку та сектори. Нові міжнародні фінансові інструменти.

Види діяльності на СФР. Механізм функціонування СФР. Світові моделі функціонування фінансових ринків. Ціноутворення на світовому фінансовому ринку.

Міжнародні фінансові центри, передумови їх функціонування. Податкові гавані. Офшорні зони. Фінансові ринки, що розвиваються в системі МЄВ: ознаки та функціонування. Сучасні тенденції розвитку світового фінансового ринку.

Міжнародний рух капіталу: сутність, причини та етапи розвитку. Класифікація форм міжкраїнної міграції капіталу. Міграція капіталу в підприємницькій формі й її сучасні особливості. Міграція позикового капіталу та становлення світового ринку позикового капіталу (СРПК). Чинники, що стимулюють вивіз капіталу. Наслідки міжнародного руху капіталу для країн-експортерів і країн-імпортерів капіталу. Сучасні особливості, динаміка та тенденції міжнародного руху капіталу. Географія вивозу капіталу. Рух капіталів міжнародних корпорацій. Держава та рух капіталу. «Втеча» капіталу. Економічна допомога.

Міжнародні валютно-кредитні та фінансові інститути. Група Світового банку: мета створення, функції, структура. Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Міжнародна фінансова корпорація (МФК). Міжнародна асоціація розвитку (МАР). Багатостороннє агентство гарантії інвестицій (БАГІ). Міжнародний валютний фонд (МВФ) як одна з головних фінансових організацій: компетенція, фінансові кошти, організаційна структура, особливості кредитної діяльності. Фонди МВФ. Програми МВФ в Україні. Банк міжнародних розрахунків (БМР) у системі регулювання валютно-кредитних відносин. Група десяти («Паризький клуб»). Лондонський клуб. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Акціонери банку, цілі, умови надання кредитів, фонди ЄБРР. Головні напрями діяльності ЄБРР в Україні. Європейський Інвестиційний банк (ЄІБ), особливості його діяльності. Регіональні банки реконструкції та розвитку в Африці, Азії, Латинській Америці, їх роль в кредитуванні країн, що розвиваються.

Україна на світовому фінансовому ринку та у міжнародних валютно-фінансових організаціях.

Блок змістових модулів (розділ) 2 МІЖНАРОДНИЙ РУХ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Змістовий модуль (тема) 5 Прямі інвестиції та міжнародне виробництво

Загальні передумови міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності. Міжнародна мобільність чинників виробництва та її форми. Вивіз капіталу та його вплив на розширення масштабів міжнародної виробничої діяльності. Конкуренція як фактор інтернаціоналізації виробничої й інвестиційної діяльності. Розвиток світових ринків позичкового капіталу як фактор інтенсифікації міжнародної виробничої й інвестиційної діяльності. Основні потоки міжнародного капіталообміну.

Прямі зарубіжні інвестиції (ПЗІ): сутність і причини. Основні форми ПЗІ. Технологічний трансферт. Необхідність залучення іноземного капіталу та його значення для національних економік. Економічні ефекти (наслідки) ПЗІ. Теорії міжнародних інвестицій.

Масштаби міжнародних прямих інвестицій, їх розподіл у сучасному світовому господарстві.

Стан, проблеми та перспективи іноземного інвестування в Україні. Інвестиційний клімат в Україні. Міжнародний кредитний й інвестиційний рейтинг України. Форми участі іноземного капіталу в економіці України. Вивіз капіталу з України.

Міжнародний бізнес (МБ): сутність і мотивація. Види і суб'єкти міжнародного бізнесу. Рівні правового регулювання МБ. Вільні економічні зони (ВЕЗ). Класифікація ВЕЗ, особливості функціонування. Діяльність ВЕЗ в різних країнах. Офшорні центри в системі міжнародного бізнесу: структура та класифікація офшорних центрів, види офшорного підприємництва, податкове планування як спосіб використання офшорних центрів.

Розвиток міжнародної виробничої діяльності. Головні форми виробничого співробітництва. Роль НТР у його поглибленні. Міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва. Співробітництво на компенсаційній основі. Внутріфірмове міжнародне виробництво.

Транснаціональні корпорації (ТНК) – головні суб'єкти міжнародної виробничої й інвестиційної діяльності. Міжнародні корпорації: поняття, сутність, причини виникнення, види, відмітні риси, еволюція та сучасна стратегія. Критерії транснаціональності корпорації. Чинники внутрішнього середовища ТНК: цілі, технологія, люди, структура. Роль внутрішнього корпораційного обміну. Сучасні форми організаційної структури ТНК. Контрактні форми діяльності ТНК. Типи монопольних об'єднань. Галузева структура виробництва ТНК. Основні особливості діяльності та розвитку ТНК. Малий бізнес в системі ТНК. Роль ТНК та наслідки їх функціонування у світовому господарстві. Протиріччя між ТНК і національно-державною формою політичної організації суспільства. Проблеми регулювання діяльності ТНК.

Спільні підприємства (СП). Передумови і особливості розвитку спільного під-

приємництва. Організаційно-правові та економічні форми створення і функціонування СП. Масштаби, рівень і динаміка розвитку СП.

Передумови розвитку міжнародної підприємницької діяльності в Україні. Причини появи, етапи становлення та перспективи українських міжнародних компаній та фінансово-промислових груп.

Змістовий модуль (тема) 6 **Міжнародний кредит**

Міжнародний кредит: сутність і специфіка сучасних кредитних відносин. Роль і функції міжнародного кредиту у сфері зовнішньоекономічних зв'язків. Основні форми міжнародного кредиту. Цілі, ознаки та умови надання міжнародного кредиту. Основні види кредитних угод. Операції сек'юритізації. Кредитні міжбанківські ставки. Класифікація кредитів. Міжнародні кредити і міжурядові позики.

Інституціональна структура міжнародного кредиту. Світовий ринок позичкового капіталу: структура і специфіка. Функції СРПК та різновидність операцій на ньому.

Міжнародні кредитні організації. Регіональні зміни у сфері зовнішніх позичань. Світова криза заборгованості. Проблема зовнішньої заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

Змістовий модуль (тема) 7 **Світовий ринок праці**

Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її міжнародного тяжіння та експорту: США, Західна Європа, Африка. Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Латинська Америка, нові центри.

Міжнародні монополії і ринок праці. Вплив міжнародної міграції робочої сили на ринок праці. Вплив міжнародної економічної інтеграції на інтернаціоналізацію ринку праці. Програми стимулювання еластичності світового ринку праці і забезпечення зайнятості населення. Гнучкість ринку праці.

Міжнародний ринок спеціалістів високої кваліфікації («золотих комірців») і проблема «відпливу умів». Місце робітників-мігрантів у структурі сучасного ринку праці. Форми і засоби експлуатації робочих-іммігрантів.

Україна на світовому ринку праці. Інтелектуальна еміграція з України.

Змістовий модуль (тема) 8 **Міжнародна трудова міграція**

Міжнародна міграція робочої сили (ММРС) у системі світогосподарських зв'язків. Міжкrajнне та міжрегіональне переміщення трудових ресурсів: економічна природа, причини та основні форми. Сучасні риси міжнародної трудової міграції. Масштаби, форми, види, динаміка й головні напрями сучасних міграційних процесів. Вплив НТР і ТНК на міжнародну трудову міграцію. Основні етапи та напрями міжнародної міграції робочої сили. «Хвилі» міжнародної трудової міграції та їх основні

особливості. Біженці.

Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції. Наслідки для країн імміграції. Наслідки для країн еміграції. Економічні ефекти міграції. Міжнародна міграція робочої сили та платіжні баланси країни. Позаекономічні наслідки міграції робочої сили.

Державне і міжнародне регулювання міграційних процесів. Міжнародно-правові засади міжкраїнної трудової міграції. Міжнародна організація праці (МОП) і її роль у вирішенні питань безробіття і захисту прав трудящих. Державне регулювання міжнародної міграції робочої сили та державна міграційна політика: сутність, види, інструменти. Імміграційна політика країн-імпортерів трудових ресурсів. Еміграційна політика країн-експортерів трудових ресурсів. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні. Міграційна політика України.

Блок змістових модулів (розділ) 3

СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА ТА ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Змістовий модуль (тема) 9

Світова валютна система

Міжнародні валютні відносини та світова валютна система (СВС). Світова валютна система: сутність, види, функції, основні елементи. Рівні валютної системи, що діє у світовому господарстві: національні, міжнародні і світова валютні системи. Етапи становлення та еволюція світової валютної системи. Етап «золотомонетного стандарту». Етап «золотодевизного стандарту» – Генуезька та Бреттон-Вудська валютні системи. Етап «паперово-валютного стандарту» – Ямайська та Європейська валютні системи. Основні риси та тенденції розвитку сучасної СВС. Роль міжнародних валютно-фінансових організацій в функціонуванні світової валютної системи.

Валютний ринок: поняття, види, учасники, операції, функції та особливості валютних ринків. Моделі валютного ринку: попит та пропозиція валюти, вплив девальвації на стан валютного ринку, умова Маршалла-Лернера, «J-крива». Сучасні тенденції розвитку валютного ринку.

Валюта і валютний курс. Поняття та види валют. Конвертованість валют. Режими валютних курсів: гнучкі (плаваючі) та фіксовані валютні курси. Реальні та номінальні валютні курси. Котирування валют. Крос-курс. Валютний паритет. Чинники, що визначають номінальний валютний курс. Вплив економічної політики на реальний валютний курс. Вибір системи валютного курсу. Основні валютні операції. Валютні обмеження. Валютна політика України. Проблеми конвертованості національної валюти та шляхи їх вирішення.

Змістовий модуль (тема) 10

Міжнародні розрахунки

Міжнародні розрахунки та їх основні форми.

Механізм міжнародних розрахунків. Способи платежу (платіж готівкою, ава-

нсовий платіж, платіж у кредит). Засоби платежу (готівка, чеки, векселі, інші цінні папери, банківський переказ /безготівковий платіж/, кредитні картки). Форми платежу (інкасо, акредитив, відкритий рахунок, банківський переказ, аванс, чекова та вексельна форма, поштові та телеграфні перекази).

Нестабільність міжнародних розрахунків та основні проблеми платіжних балансів країн світу.

Змістовий модуль (тема) 11 **Платіжний баланс та макроекономічна рівновага**

Платіжний баланс: сутність основні поняття, принципи складання. Класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ – структура платіжного балансу: рахунок поточних операцій, рахунок операцій з капіталом і фінансовими інструментами, зміна офіційних резервів іноземної валюти.

Методи зрівноваження платіжного балансу. Теорії платіжного балансу. Національне та міждержавне регулювання платіжного балансу.

Макроекономічна роль платіжного балансу. Роль балансу поточних операцій. Мультиплікатор витрат у відкритій економіці. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу.

Економічна політика і платіжний баланс. Модель малої відкритої економіки. Економічна політика в моделі малої відкритої економіки

Змістовий модуль (тема) 12 **Міжнародна регіональна інтеграція**

Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) – закономірність розвитку СГ і МЄВ. Економічна інтеграція як поняття. Сутність, цілі, значення МЕІ, основні риси. Передумови і фактори розвитку МЕІ як якісно нового рівня МЄВ. Головні учасники і організатори процесу МЕІ, його сучасні особливості. Зміст і форми МЕІ. Етапи формування міжнародних економічних інтеграційних угруповань (рівні МЕІ) та їх особливості: зона преференційної (вільної) торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна інтеграція. Економічні, соціальні та політичні цілі інтеграції. Формальна та реальна інтеграція. Економічні наслідки інтеграції країн. Стан і перспективи сучасних інтеграційних процесів.

Сучасні інтеграційні угруповання країн. Регіональний характер МЕІ як її особливість. Регіональні інтеграційні об'єднання промислово розвинутих країн. Розвиток міжнародної економічної інтеграції.

Європейські інтеграційні процеси. Об'єктивні передумови, політичні та економічні цілі, основні етапи та особливості розвитку західноєвропейської економічної інтеграції. Європейський Союз (ЄС) як найбільш розвинуте інтеграційне об'єднання. Єдність економічної системи країн ЄС. Особливості інституційного механізму західноєвропейської інтеграції. Особливості розвитку аграрної сфери. Створення західноєвропейської моделі єдиного промислового і науково-технічного розвитку. Єдина науково-технічна політика. Європейська валютна система. Інституціональна структура і політико-правові механізми ЄС. Політика ЄС

відносно третіх країн та їх угруповань. Проблеми подальшого розширення ЄС. Україна і ЄС. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). ЄС-ЄАВТ. Умови та передумови загальноєвропейської економічної інтеграції.

Північноамериканська модель економічної інтеграції. Особливості розвитку економічних взаємозв'язків у Північній Америці. Формування північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА). США у світових інтеграційних процесах. Глобальна політика США щодо процесів європейської економічної інтеграції. Особливості економічних відносин з країнами АТР.

Інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються. Роль МЕІ у здійсненні НМЕП.

Особливості економічної інтеграції країн Латинської Америки. Розвиток регіональних і субрегіональних інтеграційних угруповань. Латиноамериканська асоціація Інтеграції (ЛААІ). Договір басейну Ла-Плати, Андська група і Амазонський пакт. Центральнаамериканський спільний ринок (ЦАСР). Співробітництво Карибського басейну (КАРІКОМ). Латиноамериканська економічна система (ЛА-ЕС). Спільний ринок країн Південного конусу (МЕРКОСУР). Проблеми і перспективи створення системи колективних економічних дій у Латинській Америці.

Проблеми розвитку регіонального економічного співробітництва в Африці. Основні економічні угруповання країн Африки. Економічне співробітництво західноафриканських держав (ЕКОВАС). Митний і економічний союз Центральної Африки (ЮДЕАК), його трансформація у економічний і валютний союз Центральної Африки (ЕВСЦА). Спільний ринок країн Магрибу. Спільний ринок Східної і Південної Африки (КОМЕСА). Співробітництво розвитку Півдня Африки (САДК). Проблеми формування Африканського економічного співробітництва. (АфЕС).

Особливості розвитку економічної інтеграції в країнах Азії. Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Асоціація регіонального співробітництва Південної Азії (СААРК). Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС). Рада співробітництва арабських держав Перської Затоки (РСАДПЗ).

Специфіка інтеграції східноєвропейських країн. Проблеми розвитку економічної інтеграції в східноєвропейських країнах в нових умовах переходу до ринкової економіки, створення нової моделі економічної інтеграції. Східноєвропейське співробітництво і вільна торгівля (СЄВТ). Вишеградська група. Центральноевропейська асоціація вільної торгівлі (ЦЕФТА). «Карпатський євро регіон». Чорноморське економічне співтовариство. Економічний союз країн СНД. Центральноазіатське економічне співробітництво (ЦАЕС). Євразійське економічне співробітництво (ЄврАзЕС). Співтовариство Росія-Білорусь. Економічні відносини України з регіональними інтеграційними угрупованнями.

Змістовий модуль (тема) 13 **Глобалізація міжнародного розвитку**

Глобалізація економічного розвитку і роль МЕН у встановленні зв'язків національних економік зі СГ та у формуванні елементів глобальної економіки.

Формування економічної єдності світу. Зближення матеріально-виробничих умов народів і держав. Транснаціоналізація світової економіки. Поглиблення процесу

інтернаціоналізації виробництва й обігу. НТР: спільність сучасних продуктивних сил. Інтернаціоналізація відтворювальних процесів. Дематеріалізація і інтелектуалізація виробництва, зміна моделі економічного розвитку. Глобальні інвестиційні цикли.

Сталий розвиток в умовах глобалізації. Основні пропорції світового господарства. Світова економічна рівновага, механізм її регулювання. Рушійні сили і особливості сучасної економічної глобалізації, її головні форми. Моделі економічного розвитку.

Глобальна криза сучасної цивілізації. Головні глобальні і регіональні проблеми сучасного світу. Основні проблеми глобальної екології: економічні аспекти екологічного перенавантаження, світові водні та повітряні проблеми. Міжнародні економічні аспекти вирішення екологічних проблем, міжнародне природоохоронне співробітництво і проблеми розвитку оптимальної стратегії природокористування. Демографічні світові процеси, проблема перенаселення планети демографічні «ями» та «вибухи». Шляхи розв'язання глобальної продовольчої проблеми. Глобальна ресурсно-енергетична проблема. Безпека світової економіки. Проблема збереження миру, роззброєння й конверсії військового виробництва. Механізм вирішення глобальних проблем. Координація міжнародної економічної політики.

Змістовий модуль (тема) 14 **Інтеграція України у світову економіку**

Об'єктивна необхідність, значення та умови інтеграції України в сучасну міжнародну економічну систему. Стратегічні напрями інтернаціоналізації української економіки. Внутрішньо- та зовнішньоекономічні чинники включення у міжнародну економічну систему, передумови міжнародної економічної інтеграції України. Національні економічні інтереси та зовнішньоекономічні пріоритети України: регіональні, субрегіональні і локальні. Проблеми, особливості, стратегія та перспективи інтеграції України до світового економічного простору. Розвиток двосторонніх міжнародних відносин, розширення участі у європейському співробітництві, співробітництво в межах СНД, членство в міжнародних організаціях. Нові форми та напрями залучення України до світової економічної системи.

Україна у системі сучасних світогосподарських зв'язків. Проблеми економічної безпеки. Стан і трансформація структури зовнішньої торгівлі України, реалізація конкурентних переваг. Приєднання України до СОТ як довгостроковий фактор стабільного розвитку. Стабілізація виробництва та його структурна перебудова, залучення іноземних інвестицій. Участь України в міжнародному русі капіталу та процесах міграції робочої сили. Україна на світовому ринку технологій. Процеси розширення участі України в системі МЕВ. Європейський вектор українського розвитку.

II. ЗМІСТ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студенти заочної форми навчання напрямів підготовки «Економіка підприємства» та «Облік і аудит» виконують контрольну роботу з дисципліни «Міжнародна економіка».

Контрольна робота з дисципліни «Міжнародна економіка» – це самостійно виконане студентом наукове дослідження економічних проблем щодо міжнародної економіки, визначених кафедрою. Це вимагає від студентів творчого підходу, наполегливого пошуку, використання всіх отриманих знань, цілеспрямованості під час підготовки роботи.

Метою контрольної роботи є перевірка засвоєння знань, отриманих шляхом самостійного опрацювання теоретичних питань із дисципліни «Міжнародна економіка».

Контрольна робота з дисципліни «Міжнародна економіка» складається з двох теоретичних питань та задачі. Перелік теоретичних питань можна використовувати при підготовці до заліку (іспиту).

Методика вибору варіанту контрольної роботи така: номери теоретичних питань студент обирає як перетин відповідного рядку і графи *таблиці 1* за двома останніми цифрами залікової книжки: за передостанньою цифрою вибирається рядок таблиці, а за останньою – графа. Варіант практичного завдання (задачі) обирається згідно з останніми цифрами залікової книжки (*i* – остання цифра, *j* – передостання).

Приклад: номер залікової книжки: ××××15, – завдання – теоретичні питання під номерами: № 16 і № 46.

Таблиця 1

Ключ до вибору питань, які входять до варіанту контрольної роботи

-		Остання цифра залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра залікової книжки	0	1,31	2,32	3,33	4,34	5,35	6,36	7,37	8,38	9,39	10,40
	1	11,41	12,42	13,43	14,44	15,45	16,46	17,47	18,48	19,49	20,50
	2	21,51	22,52	23,53	24,54	25,55	26,56	27,57	28,58	29,59	30,60
	3	2,31	3,32	4,33	5,34	6,35	7,36	8,37	9,38	10,39	11,40
	4	12,41	13,42	14,43	15,44	16,45	17,46	18,47	19,48	20,49	21,50
	5	22,51	23,52	24,53	25,54	26,55	27,56	28,57	29,58	30,59	31,60
	6	2,30	3,31	4,32	5,33	6,34	7,35	8,36	9,37	10,38	11,39
	7	12,40	13,41	14,42	15,43	16,44	17,45	18,46	19,47	20,48	21,49
	8	22,50	23,51	24,52	25,53	26,54	27,55	28,56	29,57	30,58	31,59
	9	10,50	11,49	12,48	13,47	14,46	16,44	17,43	18,42	19,41	20,40

Творчий підхід до написання контрольної роботи передбачає глибоке вивчення літератури з теми, оцінку різних трактувань питання, отримання аргументованих висновків. Розгляд теоретичних питань повинен спиратися на аналіз статистичних даних, взятих із наукових джерел. Дані повинні бути відповідним чином оброблені та наведені у вигляді таблиць, діаграм або схем. Вони, в свою чергу, вимагають економічного аналізу та посилання на джерело.

Зміст роботи фактично відбиває план викладення обраної теми, в якому наводиться вся структура роботи з чіткими, конкретними формулюваннями питань, для визначення яких рекомендується скористатися змістом дисципліни «Міжнародна економіка».

Текст контрольної роботи слід викладати логічно, але при цьому не допускати простого переписування його з літератури. Наводячи цитати, формулюючи певні підходи, використовуючи запозичені статистичні матеріали з різних джерел, автор обов'язково повинен зробити посилання, а ці джерела назвати у загальному списку літератури.

Стосовно вимог до структури контрольної роботи кафедра подає такі рекомендації: загальний обсяг роботи повинен складати 12-15 сторінок тексту, який набирається на комп'ютері або пишеться від руки та оформлюється відповідним чином (див. нижче).

Структура роботи охоплює: титульний аркуш (див. додаток 1); зміст (див. додаток 2); питання, що розкривають суть проблеми; список використаної літератури (див. додаток 3). Кожний елемент контрольної роботи обов'язково починається з нового аркуша.

Контрольна робота має бути виконана й оформлена з додержанням усіх вимог до наукових робіт.

Відредагований текст контрольної роботи має бути надрукований через 1,5 міжрядкових інтервали (таблиці – через 1 інтервал) до тридцяти рядків на сторінці на одному боці аркуша білого паперу формату А4; шрифт текстового редактора Word – Times New Roman 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: лівим, верхнім і нижнім – не менше ніж 20 мм, правим – не менше ніж 10 мм.

Абзацний відступ складає 12,5 мм від границі тексту.

Нумерацію сторінок роботи подають арабськими цифрами у правому верхньому куті без крапки в кінці. Першою сторінкою є титульний аркуш, але на ньому номер не ставлять.

Розділи (відповідають теоретичним питанням, що розглядаються, та практичним завданням) повинні мати порядкову нумерацію в межах роботи і позначатися арабськими цифрами без крапки; слово «розділ» («питання», «пункт») не пишеться. Між цифрою, що позначає номер питання, і першою літерою заголовку має бути пробіл в один знак. Заголовки друкують симетрично до набору (посередині рядка) або з абзацного відступу.

Рисунки та таблиці у контрольній роботі повинні бути правильно оформлені та підписані.

Ілюстрації слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують арабськими цифрами послідовно в межах кожного розділу контрольної робо-

ти. Номер ілюстрації складається з номеру розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Назву ілюстрації від номеру слід відокремлювати рискою (тире); крапку в кінці назви ілюстрації не ставлять. Наприклад: «Рисунок 2.3 – Методи регулювання зовнішньої торгівлі» (третій рисунок другого розділу). Номер ілюстрації та її назва розміщуються під ілюстрацією симетрично до набору (посередині рядка); на всі ілюстрації мають бути посилання у тексті роботи.

Таблицю слід розміщувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше або на наступній сторінці. Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами в межах кожного розділу контрольної роботи. Номер таблиці складається з номеру розділу і порядкового номеру таблиці в цьому розділі, між якими ставиться крапка. Після номеру таблиці ставлять риску (тире) і друкують назву таблиці малими літерами (крім першої великої); крапку в кінці назви таблиці не ставлять. Наприклад: «Таблиця 2.1 – Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну» (перша таблиця другого розділу). Номер таблиці та її назва розміщуються над таблицею з абзацного відступу; на всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи. У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, то вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися відповідно до стандартів. Чисельні величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків.

Формули нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу контрольної роботи. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Вище і нижче кожної формули потрібно залишити не менше одного вільного рядка. В кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

При написанні контрольної роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали з яких наводяться в роботі або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «у роботах [1-3]...». Якщо наводиться цитата, то посилання надається одразу після закінчення цитати у квадратних дужках із зазначенням порядкового номеру джерела та відповідної сторінки джерела, наприклад: [4, с. 35].

Список літератури розміщується в кінці роботи. Він охоплює всі джерела, якими користувався автор (5-15 джерел). Оформлюється список літератури в алфавітному порядку, джерела також нумеруються для здійснення посилань на них. Пропонується використовувати як фундаментальні підручники, словники, енциклопедії, монографії, так і довідники, статистичні збірки та періодичні видання.

Таким чином, контрольна робота повинна бути підготовлена як цілісне закінчене дослідження з визначеної теми, рівень виконання якого свідчить про глибоку теоретичну підготовку студента.

III. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПОРАДИ СТОСОВНО ТЕРМІНІВ ТА ЕТАПІВ ПІДГОТОВКИ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота повинна бути виконана та представлена на кафедру для рецензування й отримання дозволу на захист не пізніше, ніж за 2 тижні до складання заліку з цієї дисципліни. Робота повинна бути подана у закінченому вигляді та відповідним чином оформлена.

Студенти, які не виконали контрольну роботу, або виконали її незадовільно, до складання заліку не допускаються.

Зважаючи на високі вимоги до змістовної частини контрольної роботи, слід мати на увазі, що відвідування консультацій керівника контрольної роботи дає змогу не лише контролювати хід підготовки, а й, перш за все, обговорювати дискусійні питання, наукові підходи. До кожної консультації студенту слід готуватися: формулювати питання, вибирати матеріал.

Після обрання питань контрольної роботи (залежно від номеру залікової книжки), студент знайомиться з тим, як вони висвітлені науковій літературі, який рівень її розробки, які є фундаментальні видання з цієї проблеми, що нового з'явилося в періодичних виданнях.

Знайомство з питанням слід розпочинати з фундаментальних підручників, як вітчизняних, так і зарубіжних, в яких подається глибокий за змістом матеріал, що визнається світовою економічною наукою, розкриває сутність економічних категорій і процесів. Далі можна звертатися до монографій, періодичних видань для більш ґрунтовного розкриття проблеми.

Особливу увагу під час опрацювання літературних джерел слід приділити конспектуванню певних теоретичних положень зі своїми нотатками, зауваженнями. Це допоможе зробити огляд літератури, критично осмислити певну точку зору, сформулювати свою позицію.

Знайомлячись з літературою, необхідно перш за все звернутися до алфавітних каталогів бібліотеки ХНАДУ, наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка. Розглядаючи літературу та відбираючи потрібну, слід на картках записувати її бібліографічні дані. Підібравши літературу, на цих же картках слід зробити нотатки про питання, що розглядаються в цих джерелах, – це допоможе при складанні змісту, бібліографічного огляду та списку використаної літератури.

Знайомство зі значним обсягом літератури та накопичення значної кількості законспектованих матеріалів дають змогу скласти уявлення про проблему в цілому, про її вузлові питання, про необхідність та можливість дослідження її в певному напрямку. На підставі цього складається план, який обговорюється та узгоджується з науковим керівником.

Під час написання тексту слід консультиватися з керівником, щоб у проведенні дослідження дотримуватися чіткої лінії, не допускати мішанини та суперечності положень. Автор може висвітлити різні точки зору в аналізі того чи іншого питання, але він повинен або приєднатися до якоїсь з них, або мати власну думку, що просліджується протягом усієї роботи.

IV. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Сутність, структура, передумови становлення і фактори розвитку світового господарства.
2. Закони і закономірності, тенденції й особливості розвитку світового господарства.
3. Міжнародний поділ праці й інтернаціоналізація господарського життя.
4. Міжнародні економічні відносини: поняття, основні форми й їх взаємозв'язок.
5. Сутність, форми і середовище міжнародної економічної діяльності.
6. Світовий ринок.
7. Міжнародна торгівля як важлива складова міжнародної економіки.
8. Динаміка, структура, особливості і тенденції розвитку сучасної міжнародної торгівлі.
9. Основні показники міжнародної торгівлі.
10. Форми та методи здійснення міжнародної торгівлі. Торгові посередники.
11. Концепції (теорії) міжнародної торгівлі та їх еволюція.
12. Класичні теорії міжнародної торгівлі.
13. Неокласичні теорії міжнародної торгівлі.
14. Альтернативні (неотехнологічні) теорії міжнародної торгівлі.
15. Виграш і розподіл доходів від міжнародної торгівлі.
16. Регулювання міжнародних торговельних відносин.
17. Дві тенденції в міжнародній торговельній політиці: протекціонізм та фритредерство.
18. Тарифні і нетарифні методи й інструменти міжнародної торговельної політики.
19. Регулювання світової торгівлі міжнародними організаціями.
20. Міжнародна торгівля послугами.
21. Зовнішньоторговельна діяльність України на сучасному етапі, місце та роль України в міжнародній торгівлі.
22. Світовий фінансовий ринок.
23. Ціноутворення на світовому фінансовому ринку.
24. Міжнародний ринок капіталів.
25. Міжнародні фінансові центри.
26. Сучасні тенденції розвитку світового фінансового ринку.
27. Міжнародний рух капіталу.
28. Міжнародний кредит: сутність, форми і функції.
29. Світовий ринок позичкових капіталів.
30. Міжнародні валютно-кредитні і фінансові інститути.
31. Група Світового банку.
32. Міграція капіталу в підприємницькій формі та сучасні її особливості.
33. Міжнародна інвестиційна діяльність.
34. Прямі зарубіжні інвестиції.
35. Міжнародне виробництво.
36. Сутність і головні форми міжнародного співробітництва (міжнародного бізнесу).
37. Транснаціональні корпорації – головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності, їх сутність і еволюція, сучасна стратегія.
38. Спільні підприємства: передумови і особливості розвитку, організаційно-правові

та економічні форми створення і функціонування.

39. Міжнародні науково-технічні відносини.
40. Сутність, види і сучасні риси міжнародної міграції робочої сили.
41. Соціально-економічні причини і наслідки міжнародної міграції робочої сили.
42. Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її міжнародного тяжіння та експорту.
43. Державне і міжнародне регулювання міграційних процесів.
44. Сутність і структура світової валютної системи.
45. Валюта і валютний курс: поняття і види.
46. Основні етапи еволюції світової валютної системи.
47. Валютний ринок. Світові фінансові центри.
48. Міжнародні організації з регулювання валютних відносин.
49. Міжнародні розрахунки та їх основні форми.
50. Механізм міжнародних розрахунків
51. Платіжний баланс, його структура.
52. Міжнародна економічна інтеграція: сутність, передумови і фактори розвитку.
53. Етапи формування міжнародних економічних інтеграційних угруповань (рівні MEI) та їх особливості.
54. Економічні наслідки інтеграції країн.
55. Сучасні інтеграційні угруповання країн.
56. Проблеми інтеграції України у світовий економічний простір.
57. Міжнародні економічні організації.
58. Глобалізація: сутність, зміст, форми, основні етапи і соціально-економічні наслідки.
59. Глобальні і регіональні проблеми сучасного світу.
60. Україна у системі сучасних світогосподарських зв'язків.

V. ЗАДАЧА ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

(i – остання цифра залікової книжки, j – передостання)

Зовнішня торгівля України з країнами СНД, ЄС та іншими країнами минулого року характеризувалась такими даними:

Показник	Країни СНД	Країни ЄС	Інші країни
1. Експорт товарів, млн. дол. США	$13472,9+100 \cdot j$	$9499,3+10 \cdot j$	$16723,5+50 \cdot i$
2. Імпорт товарів, млн. дол. США	$19692,6+100 \cdot j$	$15392,7+10 \cdot i$	$10347,8+50 \cdot i$

Внутрішній валовий продукт становив $914720+50 \cdot (i + j)$ млн. грн. середній за рік валютний курс – $(8 + 0,1 \cdot i)$ грн./дол. США.

Розрахуйте відносно кожної групи країн і в цілому по Україні:

- 1) зовнішньоторговельне сальдо;
- 2) зовнішньоторговельний оборот ;
- 3) відносну частку країн СНД, країн ЄС та інших країн в українському експорті й імпорті;

- 4) експортну квоту України (тільки в цілому по Україні);
- 5) імпортну квоту України (тільки в цілому по Україні);
- 6) зовнішньоторговельну квоту (індекс товарності) України (тільки в цілому по Україні).

За результатами розрахунків зробіть висновок про ступінь участі України у міжнародному поділу праці.

VI. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ

Зовнішньоторговельне сальдо ($C_{зТ}$) визначається за формулою:

$$C_{зТ} = E - I, \quad (1)$$

де E – вартісний обсяг експорту країни;
 I – вартісний обсяг імпорту країни.

Зовнішньоторговельний оборот ($O_{зТ}$) визначається за формулою:

$$O_{зТ} = E + I. \quad (2)$$

Експортна квота країни (K_E) визначається за формулою:

$$K_E = \frac{E}{ВВП} \cdot 100\%, \quad (3)$$

де ВВП – валовий внутрішній продукт країни;
 Імпортна квота країни (K_I) визначається за формулою:

$$K_I = \frac{I}{ВВП} \cdot 100\%. \quad (4)$$

Зовнішньоторговельна квота країни, або індекс товарності, ($K_{зТ}$) визначається за формулою:

$$K_{зТ} = \frac{O_{зТ}}{ВВП} \cdot 100\%. \quad (5)$$

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Авдокушин Е. Ф. Международные экономические отношения : учебник / Е. Ф. Авдокушин. – М. : Экономист, 2004. – 366 с.
2. Аكوпова Е. С. Мировая экономика и международные экономические отношения : [учеб. пособ.] / Е. С. Аكوпова, О. Н. Воронкова, Н. Н. Гаврилко. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2000. – 416 с.
3. Буглай В. Б. Международные экономические отношения / В. Б. Буглай, Н. Н. Ливенцев. – М., 2001. – 160 с.
4. Дахно І. І. Міжнародна економіка : навч. посіб. / І. І. Дахно. – [2-ге вид., випр. і допов.]. – К. : МАУП, 2006. – 248 с.
5. Киреев А. П. Международная экономика : учеб. пособие : в 2-х ч. / А. П. Киреев – М. : Международные отношения, 2001.
6. Кудров В. М. Мировая экономика : учебник / В. М. Кудров. – М.: Юстицинформ, 2009. – 512 с.
7. Липов В. В. Міжнародна економіка : [навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.]. / В. В. Липов. – Х. : Вид-во «ІНЖЕК», 2005. – 408 с.
8. Ломакин В. К. Мировая экономика : [учебник для вузов] / В. К. Ломакин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2007. – 554 с.
9. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Т. М. Циганкова. – К. : КНЕУ, 2001. – 488 с.
10. Макогон Ю. В. Международная экономика : учеб. пособие / Ю. В. Макогон, В. С. Миронов, Н. А. Бударина. – Донецк, 2002. – 304 с.
11. Миклашевская Н. А. Международная экономика : учебник / Н. А. Миклашевская, А. В. Холопов. – М.: Дело и Сервис, 2004. – 352 с.
12. Мировая экономика : учебник / под ред. И. П. Николаевой. – М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. – 240 с.
13. Мировая экономика. Экономика зарубежных стран / под ред. В. П. Колесова, М. Н. Осьмовой. – М. : Флинта, 2000. – 479 с.
14. Михайлушкин А. И. Международная экономика : учебник / А. И. Михайлушкин. – М. : Высшая школа, 2002. – 277 с.
15. Міжнародна економіка : навч. посіб. / [за ред. Ю. Г. Козака]. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
16. Міжнародна економіка : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. / за ред. А. М. Поручника. – К. : КНЕУ, 2005. – 156 с.
17. Міжнародна економіка : підруч. / за ред. А. П. Румянцева. – [3-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2006. – 480 с.
18. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : практикум / В. В. Козик, Л. А. Панкова, О. Ю. Григор'єв, А. О. Босак. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Вікар, 2006. – 589 с.
19. Міжнародна економіка : підручник / за ред. В. М. Тарасевича. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
20. Одягайло Б. М. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Б. М. Одягайло. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2006. – 407 с.

21. Пугель Т. Международная экономика / Т. Пугель, П. Линдерт ; пер. с англ. – М. : Дело и Сервис, 2003. – 800 с.
22. Рокоча В. В. Міжнародна економіка : навч. посібник : у 2 кн. – К. : Таксон, 2000.
23. Савельєв Є. В. Міжнародна економіка : підручник / Є. В. Савельєв. – К. : Знання, 2008. – 622 с.
24. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О. І. Шнирков та ін. – К. : Либідь, 2000. – 582 с.
25. Шевчук В. О. Міжнародна економіка : теорія і практика : підручник / В. О. Шевчук. – К. : Знання, 2008. – 663 с.

Додаткова література:

26. Економіка зарубіжних країн : підручник / А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський та ін. – К., 2002.
27. Золотов А.В. Международные валютно-кредитные отношения / А. В. Золотов. – К., 2001.
28. История мировой экономики / под ред. А. Н. Маркова. – М., 2002.
29. Кругман П. Международная экономика : теория и политика. / П. Кругман, М. Обстфельд ; пер. с англ. 5-го межд. изд. – СПб., 2004.
30. Международные стратегии экономического развития : учеб. пособие / Д. Г. Лукьяненко, Ю. В. Макогон, Ю. Н. Пахомов и др. – К., 2007.
31. Международные экономические отношения : интеграция / Ю. А. Щербинин, К. Л. Рожков, В. Е. Рыбалкин и др. – М., 1997.
32. Международные экономические отношения : учебник для вузов / под ред. Е. Ф. Жукова. – М., 2001.
33. Мировая экономика : глобальные тенденции за 100 лет / Под ред. И. С. Королева. – М., 2003.
34. Михасюк І. Р. Глобалізація та єврорегіоналізація / І. Р. Михасюк. – Львів, . 2005.
35. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / за заг. ред. І. В. Багрової. – К., 2004.
36. Міжнародні валютно-кредитні відносини : підручник / за ред. А. С. Філіпенка. – К., 1998.
37. Мовсесян А. Г. Транснаціоналізація в мировій економіці / А. Г. Мовсесян. – М., 2001.
38. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / В. Є. Новицький. – К., 2003.
39. Пашин С. Т. Функционирование транснациональных компаний : организационно-экономическое обеспечение. – М., 2002.
40. Погорелецкий А. И. Экономика зарубежных стран : учебник / А. И. Погорелецкий – СПб., 2000.
41. Проблеми економічної інтеграції України в Європейській союз : теорія і стратегія. – Львів, 1996.
42. Решетняк Б. К. Глобальні проблеми сучасності і шляхи їх вирішення / Б. К. Решетняк, Ю. Н. Розенфельд. – К., 1999.

43. Рут Ф. Р. Міжнародна торгівля та інвестиції / Ф. Р. Рут, А. С. Філіпенко. – К., 1998.
44. Семенов К. А. Международная экономическая интеграция / К. А. Семенов. – М., 2001.
45. Семенов К. А. Международные валютные и финансовые отношения / К. А. Семенов. – М., 2000.
46. Сіваченко І. Ю. Вільні економічні зони. – К., 2001.
47. Соколенко С. И. Глобальне ринки ХХІ столетия : перспективи України / С. И. Соколенко. – К., 1998.
48. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України. – К., 1999.
49. Тоді Ф. Нариси історії Європейського союзу. – К., 2001.
50. Україна і світове господарство : взаємодія на межі тисячоліть / А. С. Філіпенко, В. С. Будкін, А. С. Гальчинський. – К., 2002.
51. Хофман Л. Україна на шляху в Європу / Л. Хофман, Ф. Мьоллерс. – К., 2001.
52. Черевань В. П. Міжнародна економічна діяльність : навч. посіб. / В. П. Черевань, А. П. Румянцева, Л. Ф. Романенко. – К., 2003.
53. Шишков Ю. В. Интеграционные процессы на пороге ХХІ века / Ю. В. Шишков. – М., 2001.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ
Кафедра міжнародної економіки

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з дисципліни
«Міжнародна економіка»

Виконав:
студент групи _____
Петров В.Н.
шифр (012345)

Перевірив:
доц. Покатаєва К.П.

Харків 20__

ПЛАН КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Регулювання міжнародних торговельних відносин
2. Основні етапи еволюції світової валютної системи
3. Задача

ЛІТЕРАТУРА

1. Дахно І. І. Міжнародна економіка : навч. посіб. / І. І. Дахно. – [2-ге вид., випр. і допов.]. – К. : МАУП, 2006. – 248 с.
2. Киреев А. П. Международная экономика : учеб. пособие : в 2-х ч. / А. П. Киреев – М. : Международные отношения, 2001.
3. Лук'яненко Д. Г. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, Т. М. Циганкова. – К. : КНЕУ, 2001. – 488 с.
4. Макогон Ю. В. Международная экономика : учеб. пособие / Ю. В. Макогон, В. С. Миронов, Н. А. Бударина. – Донецк, 2002. – 304 с.
5. Міжнародна економіка : навч. посіб. / [за ред. Ю. Г. Козака]. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 672 с.
6. Міжнародна економіка : підруч. / за ред. А. П. Румянцева. – [3-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2006. – 480 с.
7. Пугель Т. Международная экономика / Т. Пугель, П. Линдерт ; пер. с англ. – М. : Дело и Сервис, 2003. – 800 с.
8. Савельєв Є. В. Міжнародна економіка : підручник / Є. В. Савельєв. – К. : Знання, 2008. – 622 с.
9. Світова економіка: Підручник / А.С. Філіпенко, О.І. Рогач, О. І. Шнирков та ін. – К. : Либідь, 2000. – 582 с.
10. Шевчук В. О. Міжнародна економіка : теорія і практика : підручник / В. О. Шевчук. – К. : Знання, 2008. – 663 с.